

Запобігання та ліквідація надзвичайних ситуацій

УДК 355.02:614.8

Ю.П. Бабков, М.М. Адамчук

Національна академія Національної гвардії України, Харків

РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ СТАТИСТИЧНИХ ДАНИХ ВИНИКНЕННЯ ДЕКІЛЬКОХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ОДНОЧАСНО В РІЗНИХ РЕГІОНАХ ДЕРЖАВИ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ПЛАНУВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ УГРУПОВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Представлені результати аналізу статистичних даних виникнення декількох надзвичайних ситуацій одночасно в різних регіонах держави протягом 2012 – 2014 років, а також в період залучення угруповань Національної гвардії України до виконання завдань із забезпечення громадської безпеки.

Ключові слова: угруповання Національної гвардії України, надзвичайна ситуація.

Вступ

Постановка проблеми. В Україні щорічно виникають сотні надзвичайних ситуацій різного характеру (природного, техногенного та соціального), внаслідок яких гине велика кількість людей, а матеріальні збитки сягають кількох мільярдів гривень. Надзвичайні ситуації, як правило, взаємопов'язані між собою, та можуть виникати в комплексі, що значно посилює їх негативний вплив. Виникнення одного небезпечного явища може викликати серію інших, навіть більш небезпечних, утворюючи «ланцюг» взаємодії між собою. Так, виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру може спровокувати виникнення надзвичайних ситуацій природного та соціального характерів. Відповідно й рівень ризику від виникнення надзвичайної ситуації може бути високим.

Одним з пріоритетних завдань, що стоїть перед кожною демократичною державою є захист населення від будь-яких негативних тенденцій, що можуть спричинити загибель людей або завдати шкоду їх здоров'ю, тобто цивільний захист. Забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту здійснюється єдиною державною системою цивільного захисту (ЄДС ЦЗ) [1]. З огляду на статус та специфіку службово-бойової діяльності, саме Національна гвардія України (НГУ), яка входить до складу ЄДС ЦЗ, одна з перших залучається до виконання завдань з реагування на надзвичайні ситуації. Виконання таких завдань може ускладнитись, якщо в різних регіонах держави одночасно стануться декілька надзвичайних ситуацій з високим рівнем загроз. Тоді, може виникнути необхідність у залученні

додаткових сил та засобів НГУ, чи їх раціональному перерозподілі у масштабах держави.

Важливо відмітити, що одна НС може виникнути одночасно в декількох регіонах України, або в одному регіоні може виникнути водночас декілька НС, від чого в першу чергу буде залежати склад сил та засобів створених угруповань НГУ [2].

На сьогодні, роботи, яка була спрямована на проведення аналізу НС, що виникали одночасно в різних регіонах держави не має. Відповідно, механізм перерозподілу сил та засобів ЄДС ЦЗ, в тому числі НГУ не відпрацьований.

Аналіз останніх досліджень і публікацій щодо планування застосування сил та засобів ЄДС ЦЗ з приводу реагування на надзвичайні ситуації свідчить про вкрай обмежену інформацію щодо ймовірності одночасного виникнення декількох надзвичайних ситуацій в державі.

Так, в [3] розглянуті сценарії та ситуації, що потребують планування застосування сил і засобів сектора безпеки і оборони України. У зазначеній роботі запропонована необхідність розглянути всі прогнозовані ситуації та випадки виникнення одночасно декількох ситуацій як воєнного так і невоєнного характеру і спланувати необхідні сили і засоби.

При проведенні оборонного огляду [4] вказується на ймовірність виникнення декількох сценаріїв одночасно або через короткий проміжок часу, яка оцінюється шляхом аналізу ситуацій, які входять до складу цих сценаріїв.

Аналіз [3, 4] свідчить про відсутність обґрунтованої інформації про ймовірність одночасного виникнення двох й більше надзвичайних ситуацій в державі.

В роботі [5] проведений розподіл областей України на зони інтенсивності НС з використанням середнього показника кількості НС природного та техногенного характеру в період 2002 – 2009 років. Такий розподіл дає змогу визначити області, в яких існує велика ймовірність виникнення НС природного та техногенного характеру. Але, аналізу інтенсивності виникнення НС соціального характеру в Україні, за якими НГУ в більшій мірі залучається до виконання завдань не проводився.

Авторами роботи [6], проведено дослідження та аналіз статистичної інформації про надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру в Україні в період 2003 – 2012 років з метою виявлення закономірностей їх виникнення та тенденцій розвитку, але аналіз одночасного виникнення декількох надзвичайних ситуацій в роботі не проводився.

Такі нормативно-правові акти, як [1, 7, 8], що забезпечують планування застосування сил та засобів військових формувань та правоохоронних органів до реагування на надзвичайні ситуації взагалі не розглядають питання щодо можливості одночасного виникнення декількох надзвичайних ситуацій та раціонального перерозподілу сил та засобів до реагування на такі ситуації.

Метою статті є проведення аналізу статистичних даних виникнення декількох надзвичайних ситуацій одночасно в різних регіонах держави протягом 2012 – 2014 років, а також в період залучення угруповань Національної гвардії України до виконання завдань із забезпечення громадської безпеки.

Виклад основного матеріалу

Будь-яка з надзвичайних ситуацій може стати причиною виникнення іншої та викликати небезпечні екологічні наслідки: соціальні, природні, техногенні, небезпечні екологічні наслідки. Так, внаслідок природних та техногенних катастроф через порушення у функціонуванні систем життєзабезпечення, величезних матеріальних збитків, значного тра-

вматизму населення, психологічних факторів можуть виникати НС соціального характеру. Наприклад, землетрус – НС природного характеру – призводить до руйнування споруд, пожеж, що характерно для НС техногенного характеру, крім того, під час землетрусу гине багато людей, руйнуються житлові будинки, інфраструктура життєзабезпечення, що викликає НС соціального характеру. Дані свідчать, що в сучасних умовах практично будь-яка надзвичайна ситуація є комплексною, а визначення причин та закономірностей розвитку таких надзвичайних ситуацій є складним завданням [9].

Авторами статті проведений аналіз кількості надзвичайних ситуацій (НС), що виникали протягом 2012 – 2014 років (рис. 1).

Аналіз свідчить про збереження тенденції виникнення НС в державі. Необхідно зазначити, що рівень ризиків виникнення НС природного, техногенного та соціального характерів та ризиків збитків від них (рис. 2) залишаються практично незмінним та досить високим для більшості регіонів України (Одеської, Херсонської, Харківської та Донецької) [10].

Також, проаналізовані щодобові довідки «Про основні надзвичайні ситуації техногенного, природного та іншого характеру на території України» протягом 2012 – 2014 років (табл. 1), а також в період залучення угруповань НГУ до виконання завдань із забезпечення громадської безпеки (табл. 2). За основу взята інформація з офіційного сайту Державної служби з надзвичайних ситуацій [11]. Результати проведених аналізів наведені в табл. 1.

Наведені дані в табл. 1, 2 свідчать про наявність випадків, за якими одночасно виникали декілька НС в одному регіоні держави, або декілька НС різного характеру в окремих регіонах країни. Хоча рівень НС, що виникали був не загрозливим, але невчасне реагування сил і засобів ЄДС ЦЗ на надзвичайну ситуацію може привести за своїми наслідками до більш масштабних загроз та мати більш тяжкі наслідки для навколишнього середовища.

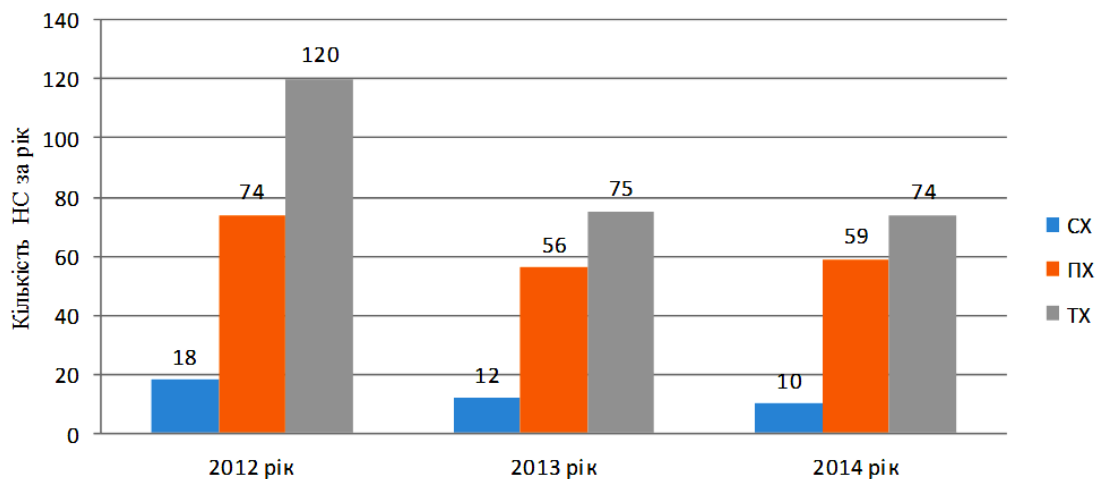

Рис. 1. Кількість надзвичайних ситуацій, що виникли протягом 2012-2014 років

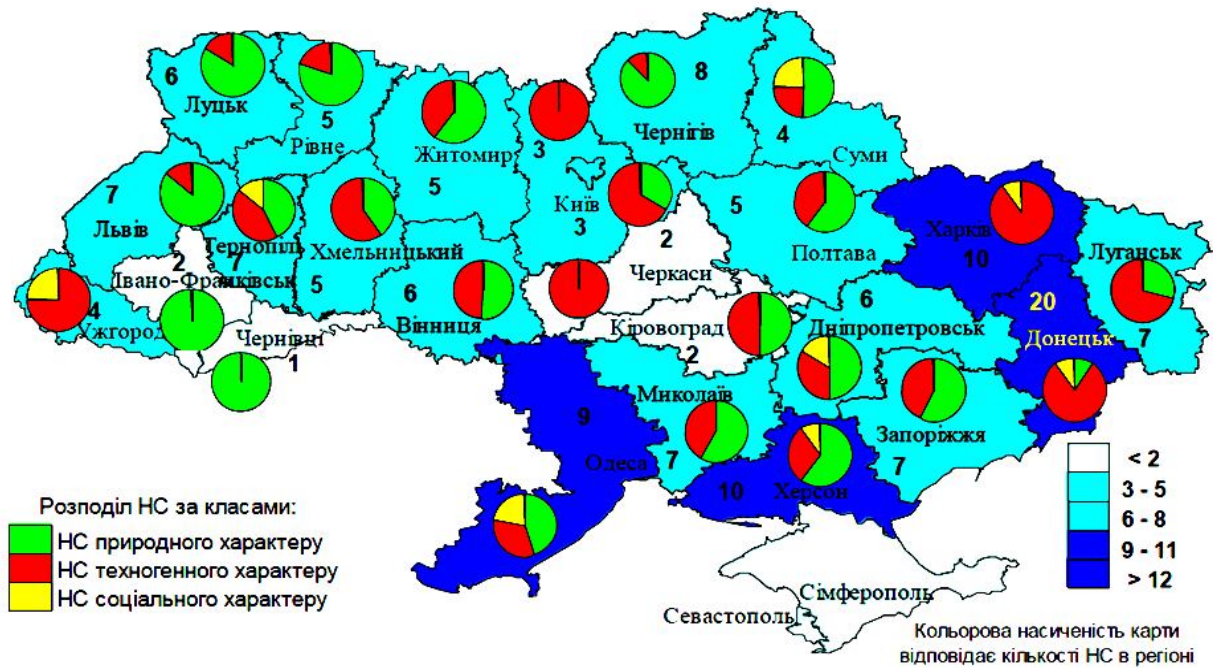

Рис. 2. Розподіл кількості надзвичайних ситуацій, що виникли у 2014 році в регіонах України

Таблиця 1

Дані про надзвичайні ситуації, що виникали одночасно в різних регіонах України протягом 2012 – 2014 років

Дата НС	Характер НС	Рівень НС	Регіон України	Кількість загиблих
30.01.2012	техногенний	місцевий	м. Запоріжжя	3
	техногенний	місцевий	м. Київ	3
26.03.2012	техногенний	місцевий	м. Северодонецьк	3
	техногенний	місцевий	м. Запоріжжя	3
	техногенний	об'єктовий	м. Чернігів	1
09.04.2013	природний	регіональний	м. Львів	6
	техногенний	місцевий	м. Чернігів	3
15.03.2014	техногенний	об'єктовий	м. Луганськ	-
	техногенний	об'єктовий	м. Миколаїв	-
11.06.2014	техногенний	об'єктовий	м. Хмельницький	1
	техногенний	об'єктовий	м. Донецьк	-
14.10.2014	техногенний	місцевий	м. Донецьк	3
	техногенний	місцевий	м. Харків	8
	природний	об'єктовий	м. Кіровоград	-
14.12.2014	техногенний	місцевий	м. Запоріжжя	3
	соціальний	місцевий	м. Харків	3
15.12.2014	техногенний	місцевий	м. Луганськ	7
	природний	місцевий	м. Суми	3
20.12.2014	техногенний	місцевий	м. Житомир	3
	техногенний	місцевий	м. Житомир	3

Також, необхідно зазначити, що сьогодні в Україні функціонують 23767 потенційно небезпечних підприємств та інших об'єктів, аварії на кожно-

му з яких можуть призвести до виникнення надзвичайних ситуацій державного, регіонального, місцевого та об'єктового рівнів [6].

Таблиця 2

Дані про надзвичайні ситуації,
що виникали одночасно в різних регіонах України в період залучення
угруповань Національної гвардії України до виконання завдань із забезпечення громадської безпеки

Період застосування угруповань НГУ	Дата НС	Характер НС	Рівень НС	Регіон України	Кількість загиблих
Реагування на НС СХ в період 02.12 – 26.12.2004	04.12.2004	Техногенний	Місцевий	м. Луганськ	3
		Техногенний	Місцевий	м. Феодосія	4
	11.12.2004	Техногенний Природний	Місцевий Місцевий	м. Кіровоград м. Луганськ	– –
	17.12.2004	Техногенний Техногенний	Місцевий Місцевий	м. Житомир м. Одеса	3 3
	19.12.2004	Техногенний Техногенний	Місцевий Місцевий	м. Дніпропетровськ м. Львів	– –
Реагування на НС ПХ в період 30.11 – 31.12.2005	04.12.2005	Техногенний	Місцевий	м. Чернігів	–
		Природний	Регіональний	АР Крим	–
		Природний	Регіональний	АР Крим	–
	09.12.2005	Техногенний	Місцевий	м. Луганськ	–
		Природний	Регіональний	АР Крим	–
		Природний Природний	Місцевий Місцевий	м. Луганськ м. Донецьк	– –
12.12.2005	Техногенний Природний Природний Природний	Місцевий Державний Місцевий Місцевий	м. Дніпропетровськ АР Крим м. Донецьк м. Ужгород	3 – – –	
19.12.2005	Техногенний Природний Техногенний	Місцевий Державний Місцевий	м. Харків м. Донецьк АР Крим	3 – –	
29.12.2005	Техногенний Природний Природний Техногенний	Місцевий Державний Місцевий Місцевий	м. Донецьк м. Одеса АР Крим м. Одеса	1 – – –	

Та, враховуючи нестабільну соціально-політичну обстановку в державі, а саме загрози виникнення терористичних актів, ймовірність одночасного виникнення НС різного характеру постійно зростає. Наприклад, протягом червня 2015 року сили та засоби НГУ одночасно виконували завдання, характер яких відрізнявся один від одного, а саме:

– залучення угруповань НГУ до антитерористичної операції на сході держави;

– залучення угруповання НГУ для надання допомоги Державній прикордонній службі в посиленні охорони Придністровської ділянки українсько-молдовського кордону починаючи з січня 2015 року

і до теперішнього часу;

– залучення угруповання НГУ до виконання завдань із забезпечення громадської безпеки під час ліквідації пожежі на території нафтосховища у Васильківському районі м. Київ (надзвичайна ситуація техногенного характеру).

Поряд з цим, були випадки виникнення кризових ситуацій в різних регіонах держави, масштаби яких могли вимагати залучення угруповань НГУ до виконання завдань, а саме:

– витік ядовитої речовини на хімічному концерні «Стирол» в міста Горлівка 11 червня 2015 року (НС ТХ);

– потужний вибух, що міг спровокувати витік відпрацьованого палива та радіоактивних елементів на території Донецького казенного заводу хімічних виробів 16 червня 2015 року (НС ТХ);

– випадки африканської чуми свиней в Чернігівській області 26 червня 2015 року.

Висновки

Таким чином, в статті представлені результати аналізу статистичних даних виникнення декількох надзвичайних ситуацій одночасно в різних регіонах України протягом 2012 – 2014 років, а також в період залучення угруповань НГУ до виконання завдань із забезпечення громадської безпеки. Використовуючи різні джерела інформації, необхідно вивчити причини одночасного виникнення декількох НС та перепрацювати Плани залучення сил та засобів ЄДС ЦЗ, в яких передбачити сценарії одночасного виникнення декількох НС не менш ніж регіонального рівня, як в одному регіоні держави, так і в масштабах країни.

Напрямок подальшої роботи є дослідження статистичних даних одночасного виникнення двох і більше надзвичайних ситуацій в державі не нижче регіонального рівня та розроблення методики ранжирування районів службово-бойового призначення для сил НГУ у разі виникнення надзвичайних ситуацій одночасно в різних регіонах держави.

Список літератури

1. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту [Текст]: постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.
2. Адамчук М.М. Сценарний підхід до формування угруповання внутрішніх військ для виконання завдань з реагування на надзвичайні ситуації [Текст] / М.М. Адамчук, Ю.П. Бабков, В.М. Бацамут // *Честь і закон*. – 2013. – № 4. – С. 25-33.

3. Устименко О.В. Сценарії та ситуації, що потребують планування застосування сил і засобів сектора безпеки і оборони України [Текст] / О.В. Устименко // *Державне будівництво*. – 2014. – № 2. – С. 1-11.

4. Рекомендації з проведення оборонного огляду в Збройних Силах України [Електрон. ресурс.] – Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/diyalnist/reformi-ta-planuvannya-u-sferi-oboroni/provedennya-oboronnogo-oglyadu-v-zbrojnih-silah-ukraini>.

5. Андронов В.А. Комплексні показники оцінювання стану природно-техногенної безпеки адміністративно-територіальних одиниць України [Текст] / В.А. Андронов, Ю.П. Бабков, В.В. Тютюнник, Р.І. Шевченко // *Проблеми надзвичайних ситуацій*. – 2010. – № 12. – С. 9-20.

6. Одокієнко С.М. Аналіз виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру в Україні [Текст] / С.М. Одокієнко, Л.А. Тарандушка, І.А. Жирякова // *Пожежна безпека: теорія і практика*. – 2013. – № 15. – С. 115-123.

7. Про затвердження Плану взаємодії Збройних Сил України та ДСНС України (з урахуванням залучення внутрішніх військ МВС України) при протидії загрозам і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій [Текст]: Указ Президента України від 29 березня 2013 р. № 265 / 2013.

8. Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня [Текст]: постанова Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2001 р. № 1567.

9. Причини виникнення надзвичайних ситуацій [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavy/2196-prichini-viniknennya-nadzvichaynih-situatsiy.html>.

10. Національна доповідь про стан природної та техногенної безпеки в Україні у 2014 році (узгаальнені матеріали). – К.: ДСНС України, 2014. – 365 с.

11. Державна служба з надзвичайних ситуацій. Довідка за добу [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <http://www.mns.gov.ua/opinfo/?c=1>.

Надійшла до редколегії 27.08.2015

Рецензент: д-р військ. наук, проф. Г.А. Дробаха, Національна академія Національної гвардії України, Харків.

РЕЗУЛЬТАТЫ АНАЛИЗА СТАТИСТИЧЕСКИХ ДАННЫХ ВОЗНИКНОВЕНИЯ НЕСКОЛЬКИХ ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ ОДНОВРЕМЕННО В РАЗНЫХ РЕГИОНАХ ГОСУДАРСТВА, ТРЕБУЮЩИХ ПЛАНИРОВАНИЯ ПРИМЕНЕНИЯ ГРУППИРОВОК НАЦИОНАЛЬНОЙ ГВАРДИИ УКРАИНЫ

Ю.П. Бабков, М.Н. Адамчук

Представлены результаты анализа статистических данных возникновения нескольких чрезвычайных ситуаций одновременно в разных регионах государства в течение 2012-2014 годов, а также в период привлечения группировок Национальной гвардии Украины к выполнению задач по обеспечению общественной безопасности.

Ключевые слова: группировка Национальной гвардии Украины, чрезвычайная ситуация.

THE RESULTS OF STATISTICAL ANALYSIS OF OCCURRENCE OF MULTIPLE EMERGENCIES SIMULTANEOUSLY IN DIFFERENT REGIONS OF THE STATE, REQUIRING PLANNING APPLICATION FACTIONS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE

Y.P. Babkov, M.N. Adamchuk

The results of the statistical analysis of occurrence of multiple emergencies simultaneously in different regions of the state during the 2012-2014 period, as well as between groups of attraction of the National Guard of Ukraine to perform tasks of public security.

Keywords: group of National Guard of Ukraine, Emergencies.